

Šypsena po ketvirčio amžiaus

2005 metų birželio 27-oji buvo skaidri kaip ašara, šviesiausia vasaros diena. Tą valandą, kai Paberžėje laidojome Tėvą Stanislovą, saulė sustingo zenite ir nejudėdama kažko laukė. Gal laukė, kada jo kūnas išnyks po žeme? Ne, saulė šviečia ne požemiams. Saulė plieskė kaip reta, ir taika, ir ramybė plasnojo virš tūkstančio žmonių galvų.

Ką galėjo pasakyti susirinkę šventoriuje žmonės? Atsisveikinti su kunigu? Su dvasios tėvu, gyvenimo palydovu, Lietuvos mokytoju? Atsisveikinti nebuvo jėgų. Angelo sparnai plazdėjo danguje ir mes jautėme, kad suėjome ne atsisveikinti, o būti. Su tokiais žmonėmis neatsisveikinama, jų mirties dieną neliūdima, tik dėkojama. Dėkingai nusilenkiama pasaulio jėgoms, kad jos leido tokiam žmogui aplankyti žemę. Žmonių jūra, suplūdusi palydėti jo į amžinybę, jauste jautė, suprato, kad dabar jis liks amžinai. Jis bus su kiekvienu mūsų – kiekvienu, kas įsileido jį į širdį.

Štai prabilo Laimonas Noreika. Jo smelkiantis kaulus balsas bylojo už visus:

*Kai saulę –
Jaunystės skaidrią saulę
Nešiojau savo širdyje,
Tą kitą saulę –
Dangaus liepsnotą saulę,
Kur dieną nuo nakties
Šviesos ir šilumos atsiejia srautais,
Niekinau!*

*O šiandien,
Kai širdyje ir šalta, ir tamsu,
Ir naktį nuo dienos atskirti nebemoku,
Aš į dangaus ugninę saulę
Tiesiu maldaudamas rankas (...)*

*O ji atsakė man:
– Jei tu savy
Savosios saulės neturi...*

Lietuvos vaidila vadinamas aktorius stabtelėjo, pažvelgė
į atvirą duobę, į greta stovinčių žmonių veidus ir vėl prabilo:

*Aš šiandien einu kaip keleivis
Į šventąją žemę, tylus piligrimas,
Gimtinės šilainėm ir kloniais,
Laukais ir arimais...
O aš kaip tylus piligrimas
Nešu savo širdį neramią
Į žemę –
Į šventąją žemę.*

Taip Laimonas Noreika, kitados Tėvo Stanislovo pavadinamas Lietuvos vaidila, ištarė bendrą skausmą. Padarė tai Vinco Mykolaičio-Putino eilėmis, ir vargu ar kas būtų galėjęs pasakyti ką daugiau. Moterys ašarojo, vyrai krenkštė. Ką bepridursi... Būčiau prasmegęs skradžiai žemę, jeigu rankose nebūčiau turėjęs Pranciškaus Asyžiečio „Saulės giesmės“. Šią giesmę Tėvas Stanislovas pasirinko savo primicijoms, antrajam gimimui, kai buvo šventinamas į kunigus. Jo paties išversta Saulabrolio giesmė anais gūdžiais 1944 metais tapo jam gyvenimo kelrode žvaigžde:

*Būk pašlovintas, Viešpatie, su visais savo kūriniais,
Ypatingai su maloningąja mūsų seserimi saule,
Ji atneša mums dieną ir apipina žemę savo šviesa.
Būk pašlovintas už brolių orą ir vėją,
Už giedrą, lietu, debesynus ir audras,
Jomis Tu gaivini žemės paviršių.
Būk pašlovintas,
Viešpatie, už mūsų seserį mirtį,
Kurios niekas neišvengia...
Palaiminti visi, kuriuos ji rado
Tavo šventoje valioje.*

Saulabrolio giesmė pasitiko jaunąjį brolių kapuciną žemiškojo kelio pradžioje ir palydėjo kelio pabaigoje. Tūkstančio susirinkusių žmonių veiduose spindėjo mus visus laiminančio kunigo padėka.¹

Saulabrolio giesmės žodžiams skambant, užtelėjo vėjas medžių viršūnėse, ir nelauktai netikėtai gaiva palietė įkaitu-

¹ Laidotuvėms skirtą filmą galima rasti internete: <https://www.youtube.com/watch?v=Y-3yn5j1dGA>

siaus žmonių veidus. Plieskiančiai saulei sustingus zenite – laiminantis Šventosios Dvasios vėjas? Paberžės šventorius suošė, sugaudė, bet neatsakė.

* * *

Žmogaus gyvenimas yra paradoksas, paslaptis, kurios nesuprasi ir nepriimsi be laiminančios šypsenos. Tėvas Stanislovas šypsojosi nuolat. Tik paslapties mes esame sulieti į vieną – sielos ir kūno – indą. Todėl mumyse sugyvena gimimas ir mirtis. Kaip atsidėkoti šiai paslapčiai? Šypsena. Pirmiausia – šypsena motinai. Ir gyvenimas tampa dosnus.

Šypsena buvo natūrali jo sielos būseną, skleidžianti šviesą. Jis šypsojosi aštuoniolikos metų, kai pasirinko vienuolio kelią, šypsojosi, kai jį persekiojo. Šypsojosi, kai jį kalino ir trėmė. Šypsojosi ligos kankinamas. Ir jo likimo broliai šypsojosi pasakodami, kad jis, pakilęs iš pragariško darbo anglių šachtoje, nusišypsodavo: tada juodą kaip anglis veidą praplėsdavo sniego baltumo brūkšnys.

Algirdas Mykolas Dobrovolskis. Mažasis brolis kapucinas. OFM Cap. Tėvas Stanislovas. Jis perėjo pragaro ratus, jis žadino žmonių drąsą pačiomis baisiausiomis, gyvenimui pavojingomis aplinkybėmis. Tai – išsyk po karo. Vėliau jis žadino žmonių drąsą grįžęs iš lagerių. Jis buvo drąsos ir laisvės pavyzdys, tarnystės žmogaus meilei riteris. Dauge lyje širdžių jis toks liks visiems laikams.

Tik kad nenusipėjami Viešpaties keliai.

Kai krito geležinė uždanga, kai prasivėrė laisvės durys ir Lietuva žengė pro jas, Tėvas Stanislovas vėl buvo pašauktas. Naujame istoriniame cikle iš jo vėl pareikalauta neeilinės ištvermės. Tarytum jis būtų pradėjęs gyventi iš naujo.

Pareikalavo taip, tarsi jis būtų buvęs jaunas ir kupinas jėgų, energijos.

Bet jis buvo pasirengęs.

Tėvynėje užvirė kova už valdžią, dominavimą. Už privilegijas – kitų sąskaita, nuskurdinant artimą, daugumą. Matydamas, kaip žmogus ėmė engti žmogų, lietuvis lietuvi, jis negalėjo tylėti. Nepabrėždamas savo moralinio pranašumo (o jį turėjo be jokių išlygų), mažasis brolis kapucinas ėmė sakyti naujiesiems „vadams“ tiesą į akis: kad jie yra prievartautojai, kad jie naikina Lietuvos žemės ūkį, visą ūkį ir visos valstybės ateitį. Kad jie bus kalti už prasidėjusią emigraciją. Jis kalbėjo viešai. Tauta, sakė jis, tapo laisva, bet tautos žmonės – ne angelai. Greitai jam nebeleido kalbėti, jį liovėsi ro-džiusi nacionalinė televizija, nebekvietė nacionalinis radijas. Tada jis ėmė rašyti. Rašė į tuos leidinius, kurie skelbė jo savaitgalio pamokslus. Nepaisė nieko, jokių prietarų, jokių „komunistų“, nuo kurių kitados kentėjo. Nepaisė dešiniųjų prakeiksmų – rašė ir rašė. Jo išmintis, jo plačioji katalikybė, jo gerumas ir atlaidi šypsena tapo ginklu. Meilės ginklu.

Naujojo elito akyse jis tapo tautos priešu. Neįtikėtinas absurdas! Jis juk žinojo, kad taip ir bus – jį apšauks ir kaltins. Ir vis vien kartojo: „Klystate, broliai lietuviai, kai griebiate valdžią ir gviešiatės garbės. Garbę reikia užsitarnauti, jos negalima gauti artimojo sąskaita.“

Juo nebuvo įmanoma netikėti. Sveikas protas akivaizdžiai matė: šis žmogus žino žodžių ir darbų kainą, jis žino, kokia yra žmogaus gyvybės kaina, jis žino, kokia neapykantos kaina.

Jis turėjo teisę sakyti viską. Jis vykdė Kristaus misiją – vėl buvo su persekiojamaisiais.

* * *

Dosnus buvo tas žemės lopas – Paberžės bažnyčios šventorius. Jį savo rankomis Tėvas Stanislovas tvarkė, puoselėjo, prakaitu laistė. Ir kai atėjo laikas pačiam ten atgulti, duobės kasėjai įsirėmė į nesprogusią karo laikų bombą. Štai ką slėpė žemė, ir būtent jo kapo vietoje! Vadinasi, net jo mirtis galėjo sprogti kaip bomba? Nesprogo. Tiesą sakant, pats jo gyvenimas priminė sprogimą, skeveldros jau ir šiaip buvo išnešiotos po platuji pasaulį.

Jam pasitraukus į amžinybę, gėrio skeveldrų kasmet tik daugėja.

Apie Tėvą Stanislovą parašyta ne viena knyga, išleista nuotraukų albumų, atsiminimų. Ši knyga, kurią maloningasis skaitytojas laiko rankose, buvo pirmoji. Ji išėjo 1995 metais, yra išversta į estų kalbą. Pradėta rašyti 1981 metais Paberžės klebonijoje, o baigta Dotnuvos vienuolyno celėje. Po kelerių metų sukurtas ir filmas „Stotis tyloje“², kurį galima laikyti knygos pasakojimų tęsinium.

Norintiems išsamiau susipažinti su Tėvo Stanislovo pasaulėžiūra ir sielovada patartina paimti į rankas didžiausią jo veikalą – Teresės Pažūsienės parengtą pamokslų rinkinį „Apie meilę ir tarnystę“, išėjusį iš spaudos 1997 metais.

„Alma litterai“ rengiantis perleisti knygą, šių eilučių autoriui buvo proga vėl susitikti su sveikais gyvais jos herojais, Tėvo Stanislovo giminės palikuoniais – dukterėčia ir sūnėnais: medikais Birute Tiknevičiūte ir Vytautu Tikniuimi, matematiku Kęstučiu Tiknevičiumi ir filosofu Tomu Sodeika. Per ketvirtį amžiaus visi jie gerokai priartėjo prie

² Filmą mudu su Aldona Bugvilioniene sukūrėme 1997 metais, Tėvo Stanislovo 80-metį pasitikdami. Filmą yra internete: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/11322/tevas-stanislovas-stotis-tyloje>.

Tėvo Stanislovo tiek judesiais, tiek kalbos intonacijomis. Galingas kraujo balsas. Kęstutis Tiknevičius prisiminė tai, ko anuomet nepaminėjo – mėgstamus Tėvo Stanislovo aforizmus, posakius. Štai keli jų:

Ex duobus malis minus est eligendum – iš dviejų blogybių reikia pasirinkti mažesnę.

Si vis esse carus sis rarus – jeigu nori būti mielas, būk retai.

Non me rebus subjicere conor – stengsiuosi, kad daiktai manęs nepavergtų.

Essencia rebus in usu – daiktų prasmė – būti naudojamiems.

Vis daiktai, daiktai... Šiame jais užtvindyname pasaulyje galime išsigelbėti tik rankų ir sielos sušildytais daiktais. Todėl daiktai, anot Tėvo Stanislovo ir jo mėgstamo austrų poeto Rainerio Marijos Rilės, turi giedoti.

Jis puikiai kalbėjo vokiškai, tad mėgo ir vokiškus aforizmus. Kęstučiui Tiknevičiui krito į atmintį vienas iš jų: *Immer beschäftigt zu sein ist der größte Seelenfeind*. Išversti jį galima taip: „Būti nuolat užimtam tai būti didžiausiu sielos priešu.“

* * *

Ar buvo jis politikas? Taip, kartais tapdavo, kaip koks senovės graikas. Nes politiku tampa kiekvienas sveikas žmogus, kai ateina metas apginti savo šeimą ir žmogiškumą. Būtent pastaroji paskata vertė jį tapti politiku Lietuvos okupacijos sąlygomis. Ir – ar ne paradoksas?! – vėl juo būti atėjus Lietuvos laisvei. Jis gražino į Lietuvos viešąjį gyvenimą „grytelninko“ sąvoką ir ėmė atvirai ginti vargdienius, kurie, griaunant kolūkius, buvo palikti savo grytelėse.

Apie dešinėsios pakraipos politikus profesionalus jis pasakydavo griežčiau: žmogų ištiko „dekompensuoto kon-

servatoriaus bėda“. Ką tai reiškė? Ligą. Kai politikui ima vaidentis, kad Maskvos komunistinės imperijos laikais Lietuvai būtų buvę geriau, jeigu ją būtų valdę tik ivanovai ir petrovai, o ne A. Sniečkaus komanda. Tokiam žmogui jis pasiūlydavo nuvykti į Trakų pilį ir kartu su monsinjoru Kazimieru Vasiliausku ištarti: „Lietuva buvo ir vakar.“ Jeigu ir Trakų pilis nepadės atsikvošėti, tai toks žmogus – dekompensuotas, nevisavertis, kompleksų suėstas. „Patriotizmas“, anot filosofo Arvydo Šliogerio, tokių politikų veikloje prilygo idiotizmui.

Ne, Tėvas Stanislovas nesiekė keršto komunistams. Jis net nepažino keršto jausmo, nesuprato jo. Sakydavo: „Jeigu Dievas leidžia net karus, ką kalbėti apie mano kančias? Be kančios nebūna gyvenimo, o įveikdamas kančią aš augu. Negi keršyti už tą augimą?“ Kam – sistemai? Galima. Bet tai būtų, anot jo, „debesologija“ – menkas užsiėmimas, skelbęs už nugalėtoją gyvenimą išieškojimas, kuris pasibaigia kerštu nūnai gyvenančiai kartai. Tai nėra iš tolo nebeprimintų krikščionybės: skatintų žmonių tarpusavio nepasitikėjimą ir net neapykantą, skatintų – tą matome dabar – emigraciją.

Dainų šventes jis laikė didžiu komunizmo laikų kompromisu, kuris leido tautai išsaugoti bendrystės jausmą ir kultūrą. To nesupranta šiandienos konservatoriai ir liberalieji ideologai? Vadinasi, jie prastai supranta gyvą gyvenimą. Jie aršiai puola viską, kas vyko komunizmo laikais? Vadinasi, nenori matyti, kaip kito sistema, kaip ji silpnėjo ir puvo. Ir kad 1950 metai negali būti lyginami su 1970-aisiais, o jau tuo labiau su 1980-aisiais. Justino Marcinkevičiaus „Mindaugas“ sukurtas 1968 metais, 1969-aisiais jį pastatė išsyk du teatrai (Vilniaus ir Klaipėdos), ir joks komunizmas neužkirto kelio šiam kūriniiui. Ir dabar jis – klasikinis.

Tėvas Stanislovas šypsojosi ir kalbėjo: „O buvo penkiasdešimt metų. Mes juos išgyvenome ir nepalūžome... Per tiek laiko neištižome ir nesugriuovome. Atgimimo laiką vertinu kaip tautos genijaus apraišką. Tauta tam buvo pasirengusi.“³ Kovoti su tautiečiu pasitelkus ginklą-šūkį „Kas labiau myli Lietuvą?!“ Tai žalinga, pražūtinga, tuščias energijos švaistymas. *Dies sunt mali...* – sakydavo, vadinas, dienos yra blogos, kai valandos nueina šuniui ant uodegos. Apie komunizmo marą jis sakydavo: „Argi Europos viduramžiai nesubrandino renesanso? Taip nutiko ir su mumis: komunizmas subrandino nepriklausomybę.“ Kas to nesupranta, tas gyvena užsikrėtęs komunistinės prievartos ideologija.

Bet reikalas sudėtingas, apimantis ne tik komunizmą, bet ir liberalizmą, ir visą Vakarų civilizaciją. Iki paskutiniųjų savo dienų jis mėgo cituoti Rainerį Mariją Rilkę, kurio „Valandų knyga“ buvo išvertęs.

*O Viešpatie, didieji miestai
jau nepaguodžiami ir prarasti.
Kur bėgti, kai ugnies versmė arti?
Ir nėr vilties jų neramioj lemtų,
ir laikas jų mažytis blėsta.*

*Gyvena ten skurde ir maišaty;
palėpės duslios ir veidai pritėmę.
Ir žmonės tarsi kaimenė baugšti.
O juk aplink alsuoja tavo žemė.*

(Raineris Marija Rilke. *Poezija*, V., 1975.

Vertė Janina Degutytė.)

³ „Lietuvos žinios“, 2003 05 10.

* * *

„Kas yra laimė?“ – klausdavo Tėvas Stanislovas, žiūrėdamas mums į akis, ir šypsodavosi. Jo apibrėžimas būdavo trumpas, aiškus ir skaidrus, – jis nuskamba filme „Stotis tyloje“. Jame pamatome, kaip ganėtinai jaunas komunizmo laikais klebonas moko iš sakyklos: „Laimė – kai aš džiaugiuosi. Štai atsiminkite šitą paprastą tiesą!“ Pamokslas nuskamba 27-ą filmo minutę, jį nufilmavo režisierius Audrius Stonys. Garantuotos laimės nėra ir nebus, sako Tėvas Stanislovas, o štai džiaugsmo akimirką – yra. Kuo daugiau jų, tuo pastovesnė laimė aplanko žmogų. Dvasininko pareiga yra žadinti žmoguje tas džiaugsmo akimirkas.

Jo religiją išpažino saulės broliai, džiaugsmo žmonės. Matėme ir tebematome: Tėvą Stanislovą smerkė ortodoksiški dvasininkai, net kai kurie hierarchai. Nes jis nepripažino „dievobaimingos“ krikščionybės. Jį smerkiantis 153 dvasininkų laiškas pasirodė didžiausio tautos susipriešinimo metu ir lieka juoda dėmė nepriklausomos Lietuvos katalikų bažnyčios istorijoje. Kaip jis ištvėrė? Juk vienuolyne buvo apgyvendintas jo nekenčiantis įnamis, vienuolis, kuris atvirai keikė jį tarnystės valandomis prie altoriaus, pilnoje bažnyčioje, kaip prisimena sūnėnas Kęstutis Tiknevičius, per mišias demonstratyviai draskė ir barstė paskelbtus spaudoje pamokslus ir tyčiojosi iš jo kasdienybėje.

Tėvą Stanislovą galėjo nušalinti nuo kunigystės? Galėjo. Ypač po kolektyvinio kunigų laiško. Kaip jis to išvengė? Dievo valia. Bet paklausus kiek atkakliau jis sulinkčiodavo galva ir šyptelėjęs ištardavo: „Likau tik kardinolo Vincento Sladkevičiaus dėka.“ Kardinolas gynė bendramokslį iki paskutiniųjų savo dienų (ši pasaulį jis paliko 2000 m.).

Jis pažino ir tikrąją žemišką malonę. Ji kiek akivaizdžiau nušvito 2002 metais, kai baigė Dotnuvos golgotą – vienuolyno atstatymo darbus. Grįžo į savo svajonę – Paberžę. Ne tik grįžo, bet ir įsikūrė naujai pastatytoje „špitolėje“ – medinėje trobelėje, kurios jam jau reikėjo kaip sielos ir kūno oazės. Namui pinigų skyrė Lietuvos Respublikos vyriausybė, bendravardis premjeras Algirdas Mykolas.

Pagaliau – laisvė. Ir visuotinė ji gausiai lankančių žmonių meilė.

Visa kita liko gyvenimo paraštėse. Paberžėje Tėvo Stanislovo laukė atgaiva. Jo akys atsigavo. Aplink giedojo jo pasaulis, jo daiktai. Giedojo jo knygos ir altoriai, žibintai, kryžiai ir saulutės.

Saulabrolis. Gyvas. Neblaškomas vėjo.

- 18 p. Paberžės bažnyčios varpinė
- 19 p. Paberžės bažnyčios šventorius
- 20–21 p. Dotnuvos vienuolyno koridorius
- 22 p. Paberžės bažnyčia, ritualiniai žibintai
- 23 p. Dotnuvos vienuolyne, savo celėje

Pratarmė

Sykį minioje nugirdau: „Taigi Tėvas Stanislovas ir valdo...“
Neatsisukau, nuskubėjau, – minia yra minia, tariau sau.

Kitą kartą tie žodžiai buvo ištarti rimtame pokalbyje.

Paskui išgirdau juos trečią kartą, ir dar kartą, ir dar...
Tada sėdau rašyti šią knygą.

Paslaptis amžina kaip pasaulis: mus valdo jėgos, apie kurias mes linkę tylėti.

Gal todėl ne pro šalį pažvelgti į žmogų, jau kadais virtusį legenda. Gyva legenda kvėpuoja laisve ir jai, regis, visai nesvarbu, kas apie ją kalbama, ji žino savo galią. Tačiau mums, gyviesiems, svarbiausia – kas galvojama.

Ši knyga nėra svarbi pačiam Tėvui Stanislovui.

Bet manau, kad ji turi būti svarbi linkusiems susimąstyti apie legendų ir mitų galią. Arba tiems, kurie jaučia kvėpuojant tą galią savo krūtinėje. O gal svarbi ieškantiems ribos, prie kurios žmogus turėtų sustoti, nes ją peržengęs liausis būti žmonių bendrijos nariu.

O jeigu pasakius tiesiai šviesiai, tai šioje knygoje aprašytas žmogaus gyvenimas, kuriame sutelkta protinga valia ir šviesi energija. Tas gyvenimas tarnavo bendruomenei.

Bendruomenė – vienas didžiausių pasaulio turtų. Ištikimas nelaimės, prislėgtas negandų, žmogus išlieka tik bendruomenėje – šeimoje, tautoje, Bažnyčioje... Būdamas bendruomenėje, jis kuria valstybę.

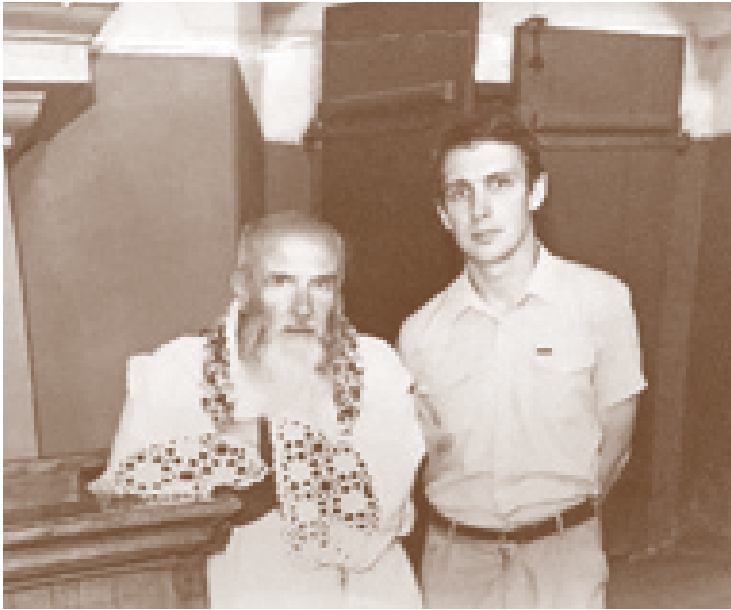
Tėvas Stanislovas įsitikinęs: visa laimė, kad dar neužmiršome įvardžio „mes“. Išsaugodami jį, neprarandame gyvybės alsavimo. Gyvenantis vien savuoju „aš“ – pražūsta.

Žmonių bendruomenės neišlieka dirbdamos vien fizinius darbus, jos neapginamos vien karine jėga. Didžiausias bendruomenės turtas – dvasia, kuri susaisto žmones: tai šviesa, valdanti gyvybę. Nei dvasia, nei šviesa negyvena vien sau, jų paskirtis – būti kitiems. Tėvas Stanislovas sako: *Aliis inserviendo consumor* – tarnaudamas kitiems sudegu.

Ši knyga – apie epochą, atsiveriančią vieno žmogaus biografijoje. Bet tai knyga ir apie vienišą žmogų, pasirinkusį dvasios ir šviesos kelią.

Gimusi iš pasakojimo nuotrupos, knyga vis sėmėsi energijos iš šios pirminės savo ląstelės. Didelę jos dalį sudaro prisiminimai ir pašnekesiai. Tai pašnekesiai ir su pačiu Tėvu Stanislovu, ir su artimesniais ar tolimesniais jam žmonėmis, ir pašnekesiai krikščioniškų, tautinių ir universalių idėjų fone. Pagaliau tai pasakotojo pokalbis su savimi ir pasauliu.

Visiems, prisidėjusiems prie šios knygos rašymo ir pasirodymo, autorius reiškia nuoširdžią pagarbą ir dėkingumą.

Knygos autorius su Tėvu Stanislovu Dotnuvos bažnyčios zakristijoje 1992 m.

Vaikystè, jaunystè

28 p. Dobrovolskių šeima 1925 m.: Antanas Dobrovolskis,
Stefanija Kryževičiūtė-Dobrovolskienė, Jadvyga ir Algirdas Mykolas
29–30 p. Kauno jėzuitų gimnazijos V klasės mokiniai. Būsimasis kunigas
(Tėvas Stanislovas) A. M. Dobrovolskis (viršutinėje eilėje penktas iš dešinės),
V. Sladkevičius (A.M. Dobrovolskio dešinėje) tarp bendramokslių ant
gimnazijos stogo 1934 m.

Savarankiškumas

Algirdas Mykolas Dobrovolskis gimė Antano Dobrovolskio ir Elenos Steponavičiūtės-Dobrovolskienės šeimoje 1918 metų rugsėjo 29 dieną Radviliškyje.

Tėvas Antanas Dobrovolskis, ankstyvoje jaunystėje mokėsis šaltkalvystės amato, visą darbingą gyvenimą buvo geležinkelio tarnautojas. Pirmojo pasaulinio karo metais, pasitraukęs į Rusijos gilumą, jis vairavo garvežį. Traukdamas karą aptarnaujančius sąstatus net tolimiausiais imperijos geležinkeliais, pasiekdavo Sibirą. Po karo grįžo į Lietuvą ir Radviliškyje atgavo visus šešis anksčiau įsigytus namus. Pamažu kilo karjeros laiptais ir jau prieš Antrąjį pasaulinį karą tapo Radviliškio depo viršininku; pagal svarbumą šios pareigos buvo tolygios stoties viršininko postui. Radviliškio geležinkelio mazgas tuo metu buvo vienas svarbiausių Lietuvoje.

Mirus pirmajai žmonai Malvinai, Antanas Dobrovolskis liko su trimis dukterimis. 1911 metais jis vedė antrą kartą – žmonos seserį Eleną. 1912 metų gruodžio mėnesį iš šios santuokos gimė duktė Jadvyga; per karą šeima buvo pasi-

traukusi į Vladimirą; kelionėje palaidojo antrą savo kūdikį – dar Radviliškyje gimusią dukterį.

Grįžus į Radviliškį, gimė Algirdas Mykolas. Ir šiuo metu tebestovi namas (Dariaus ir Girėno gatvėje), kuriame pasaulį išvydo vienintelis Dobrovolskių berniukas.

Jadvyga Tiknienė:

Mūsų mažasis brolis buvo pakrikštytas Dotnuvos bažnyčioje. Vargingi buvo metai: ką tik po karo, neseniai paskelbus Lietuvos Nepriklausomybę... Krikštynų balius vyko Sindžėnų dvare, motinos tėviškėje, du kilometrai nuo Dotnuvos. Mediniai dvaro trobesiai stovėjo ant Krostos upelio, Dotnuvėlės intako, kranto. Dabar ten laukai... Klebonas neleido kūdikio krikštyti Algirdo vardu, todėl davė jam ir antrą vardą – Mykolas. Išėjo visai kaip dabartinio Lietuvos prezidento... Jo krikšto motina buvo vyriausia sesuo iš pirmos tėvo santuokos. Krikštynos neapsiėjo be nuotykių: susėdome visi į vežimus, jau vyksime į bažnyčią, jau ir kūmai mažąjį Dobrovolskį ant rankų laiko, mus išlydi... Ir čia – įsivaizduokite – išlekia pro duris tarnaitė: „Plėšikai! Valgius nuo stalų neša!“ Pasirodo, pro kitą namo galą vidun įsigavo vagys (iš pokalbio 1995 02 01).

Bet ir Elenai Dobrovolskienei nebuvo lemta ilgai gyventi. Mirė ji 1920 metais, būdama 42-ejų, nuo vienos iš daugelio tais pokario metais siautusiu epidemijų.

Vėliau Algirdas Mykolas, išėjęs vienuolio ir kunigo keliais, visuomet saugos šalia savęs moters idealo – mylimos motinos – nuotrauką.

Jadvyga Tiknienė:

Išdidi, puiki, graži tarytum grafaite buvo mudoiejų mama. Nors ir beraštė... Ji buvo iš 16 vaikų šeimos, iš jų išaugo tik aštuoni. Ir jos pačios viena duktė Rusijoje, Vladimire mirė (iš pasakojimo 1995 02 01).